

Ny parkeringsplats vid Rockneby skola

Arkeologisk förundersökning 2012

Dampehammar I:63, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland

Ulrika Söderström

KALMAR LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2012:6

Ny parkeringsplats vid Rockneby skola

Arkeologisk förundersökning 2012

Dampehammar 1:63, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland

Författare	Ulrika Söderström
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

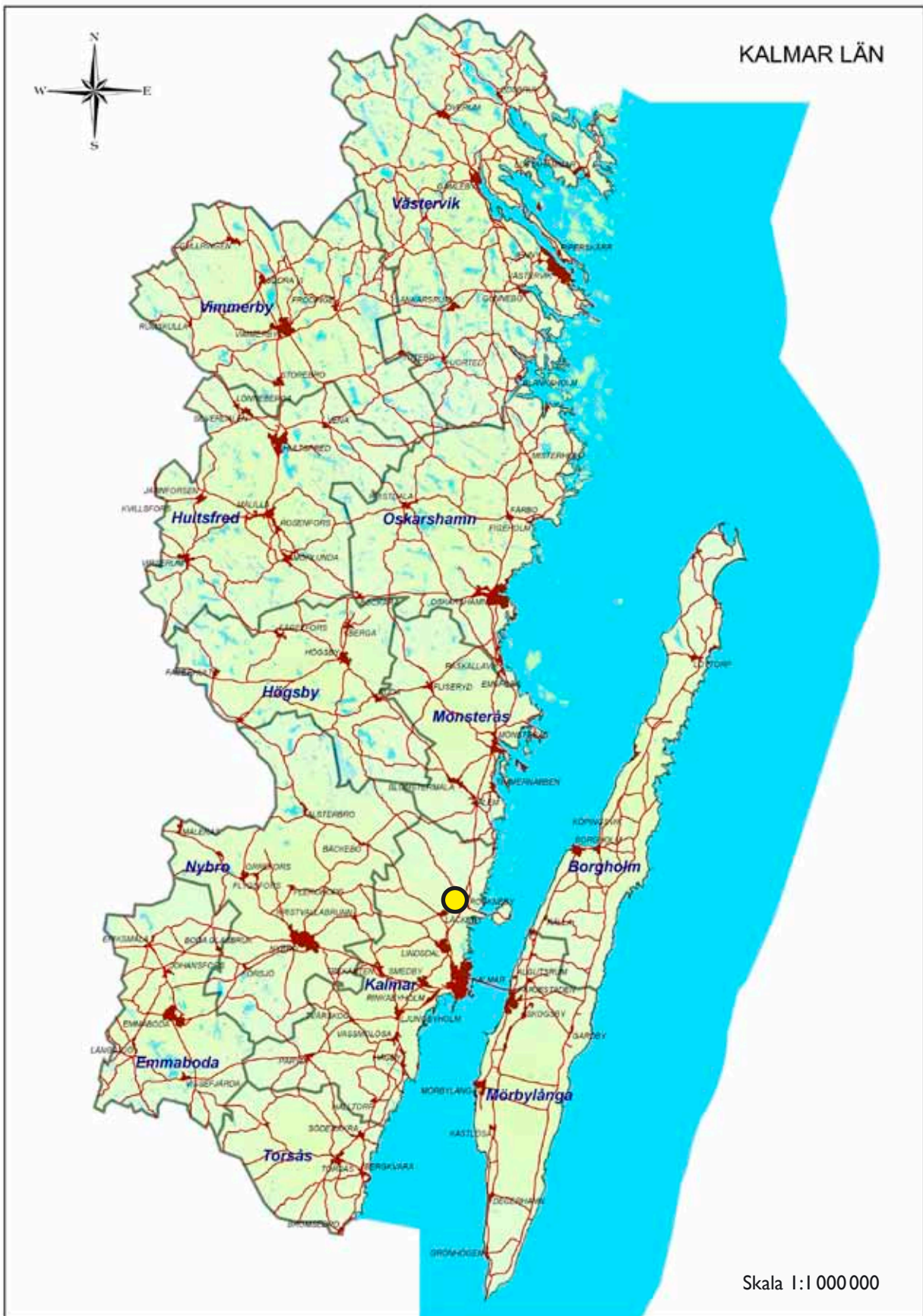
Keywords: Småland, Rockneby, Rockneby school, parking lot, Iron Age

Since Kalmar community council is planning to expand the school at Rockneby, the need for a new and bigger parking lot became obvious. The planned location of this parking lot sits within a natural green area where there are a number of registered ancient monuments, and therefore an archaeological investigation was called upon. A total of nine trenches were

dug, leaving some smaller zones without further investigation. This was due to the fact that there had been constructions made within these zones prior to this planned project. Nothing of archaeological interest was found and no artefacts were collected during the investigation.

Innehåll

Ny parkeringsplats vid Rockneby skola.....	3
Sammanfattning.....	7
Inledning.....	8
Topografi och fornlämningsmiljö.....	9
Genomförande	13
Publika visningar.....	13
Resultat	14
Tolkning och åtgärdsförslag.....	15
Referenser.....	16
Tekniska och administrativa uppgifter.....	17

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

I samband med att Kalmar kommun vill anlägga en ny parkeringsplats vid Rockneby skola, knappt 2 mil norr om Kalmar, genomförde Kalmar läns museum en arkeologisk förundersökning. Undersökningen genomfördes på uppdrag av Kalmar kommun. Undersökningen påkallades av att det inom området för den nu planerade exploateringen finns ett större gravfält från järnålder registrerat, Raä 73:1, samt de närliggande fasta fornlämningarna 74:1 och 75:1.

Exploateringsytan är knappt 1000 kvm stor och inom ramen för förundersökningsområdet drogs totalt nio schakt. Då det i den östra delen fanns en transformatorstation och i den sydvästra delen fanns en tidigare anlagd cykelparkering lämnades dessa områden utan vidare undersökning.

Inget av antikvariskt intresse framkom vid undersökningen och inga fynd tillvaratogs. Kalmar läns museum förordar inga vidare arkeologiska undersökningar inom den här utstakade och planerade ytan. Dock framhärskar Kalmar läns museum att fornlämningsstatusen för området bör kvarstå då endast en mindre del nu är undersökt. I området strax utanför det nu aktuella förundersökningsområdet kunde flera stensättningar och fornlämningsliknande stenar iakttas i samband med fältarbetet. Av denna anledning anser Kalmar läns museum att det finns stor anledning att vidta försiktighetsåtgärder när transporter, upplag och dylikt skall genomföras i samband med den vidare exploateringen av den nu undersökta ytan.

Inledning

I samband med att Kalmar kommun vill anlägga en ny parkeringsplats vid Rockneby skola, knappt 2 mil norr om Kalmar, genomförde Kalmar läns museum en arkeologisk förundersökning. Exploateringsytan ligger inom fastigheten Dampehammar 1:63, som till största del utgörs av ett ströv- och friluftsområde inom vilket flera registrerade lämningar efter bl.a.

gravar från brons/järnålder finns. Uppdraget utfördes under två dagar i april 2012. Ansvarig för undersökningen i fält var arkeolog Ulrika Söderström, som också ansvarat för rapportarbetet. Deltog i fält gjorde även arkeolog Nicholas Nilsson. I samband med undersökningen hölls publika visningar för elever vid Rockneby skolan.

Topografi och fornlämningsmiljö

Genom Ryssby socken löper ett flertal rullstensåsar i nordvästlig - sydöstlig riktning. I området runt Rockneby har den kuperade topografin inneburit att landskapet förändrats snabbt vid skiftningar i Östersjöns vattennivå. Vid littorinatransgressionens högsta nivå (ca 4500 f Kr) låg kustlinjen i Rocknebytrakten, för att söderut vika av åt sydväst ner mot Läckeby. Vid samma tidpunkt utgjorde Skäggenäs en egen ö skild från fastlandet. Utanför kusten fanns en örik arkipelag som karakteriseras av både små och stora öar (se Svensson 2001). I närheten av dagens Rockneby hade Snärjebäcken/Ryssbyån sitt mynningsområde.

Det föränderliga landskapet har medfört att Ryssby socken är rik på förhistoriska lämningar och ett stort antal arkeologiska undersökningar har bidragit till att kunskapen om socknens förhistoria är förhållandevis god. En stor del av de registrerade lämningarna utgörs av stenåldersboplatser som ligger ute på någon av de många dåtida öarna. Lokalerna är huvudsakligen kända genom lösfynd och ytinventerat material (fig.1.). En av dessa, en mellan-neolitisk boplatz (Raä 228:1), undersöktes 1988 inför en planerad utvidgning av kyrkogården. Vid undersökningen framkom både keramik och ett slaget stenmaterial. Keramikens typologi daterade boplatzen till gropkeramisk tid (Andersson m fl 2006).

Ett par andra stenålderslokaler av intresse finns runt omkring det nu aktuella förundersökningsområdet. Vid Knapegården, strax

nord-nordost om skolan, besiktades boplatzen Raä 236:1. I samband med denna kunde 18 flintor, ett spån och sex avslag tillvaratas. Vidare har det även vid boplatserna Raä 190:1 och 239:1 påträffats ett stort fyndmaterial vid ytbesiktningar bl.a. bestående av slagen flinta, kärnor och kvarts.

I området kring Rockneby har även ett par större lokaler undersökts där resultaten har indikerat järnålder. Vid Söregärde, ca 1,5 km söder om Ryssby kyrka, gjordes 1993 ett antal undersökningar i samband med att en ny VA-ledning skulle dras mellan Läckeby och Rockneby. Lämningarna bestod bl.a. av ett 0,1-0,2m tjockt kulturlager med ett stort fyndmaterial som medförde att boplatzen huvudsakligen kunde dateras till yngre järnåldervikingatid (Sarnäs 2006). Cirka 200 m söder om denna lokal genomfördes 2008 ytterligare en arkeologisk undersökning inför en breddning av vägen. Vid undersökningen framkom sparsamma lämningar varav en härd och ett stolphål. Lämningarna kunde 14C-dateras till romersk järnålder – folkvandringstid (Pappmehl-Dufay 2008).

Närområdet kring Rockneby skola och det aktuella förundersökningsområdet är förhållandevis fornlämningsrikt. Närmast förundersökningsområdet finns tre fasta fornlämningar registrerade; Raä 73:1, 74:1 och 75:1. Samtliga är rösen i storlek mellan 10-18 m i diameter vilka har utsatts för ut- och omplockning och är överväxta med både träd och buskar. De da-

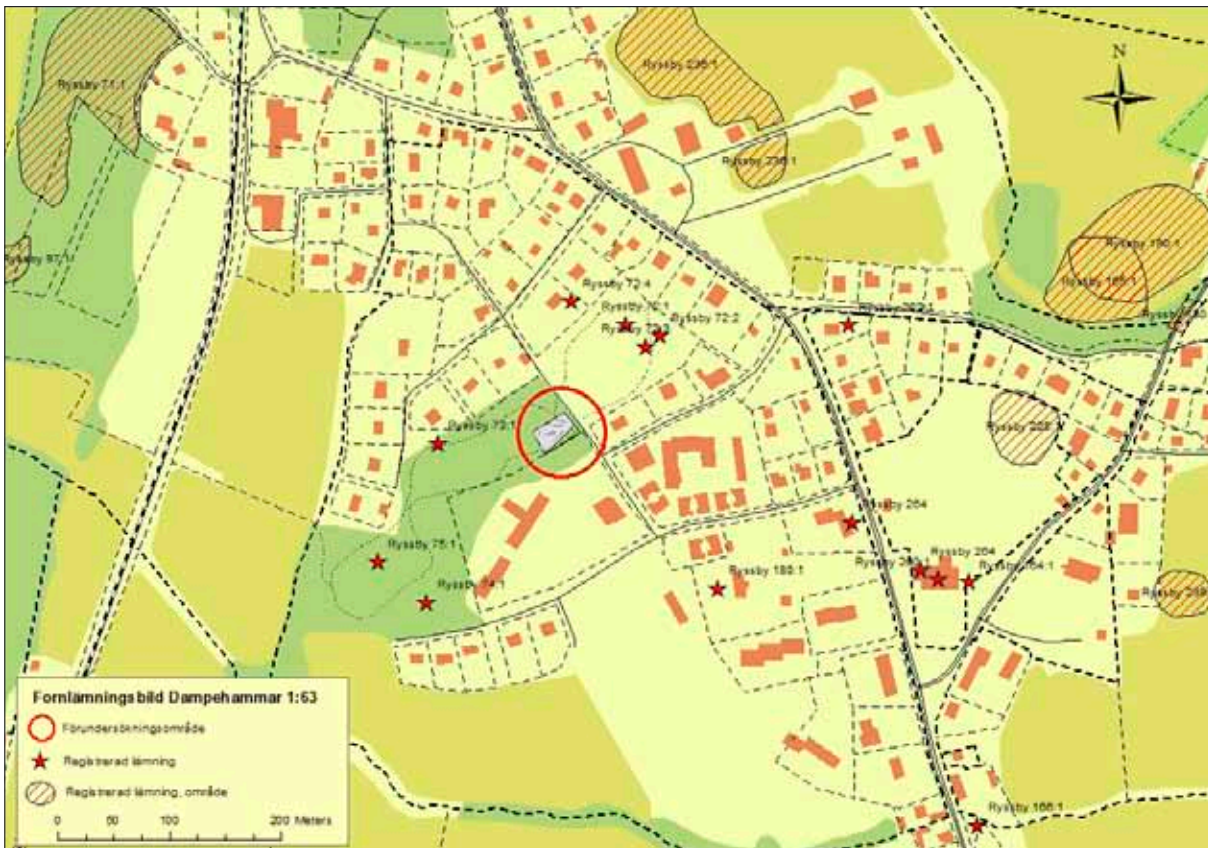

Fig.1. Fornlämningsmiljö Rockneby, närområdet kring Rockneby skola och förundersökningsområdet.

Fig.2. Genom förundersökningsområdet löper en långsmal höjd i riktning sydväst-nordost. Foto: Ulrika Söderström, KLM.

teras till brons/järnålder. Röset Raä 75:1 ligger knappt 100 meter väster om det planerade exploateringsområdet (se fig.1). På andra sidan vägen i nordost, även där knappt 100 meter från området, ligger ytterligare tre fasta fornlämningar, Raä 72:1, 72:2, 72:3. Även dessa är rösen och stensättningar från bronsålder.

Den del av fastigheten Dampehammar 1:63 som kommunen planerar att ta i bruk för den nya parkeringen utgörs av ett naturområde med en motionslinga. Exploateringsområdet karaktäriseras av en långsmal höjd som i södra delen sträcker sig längs området i riktningen SV-NO (fig.2.). Det är i linje med denna som man hittar de registrerade gravlämningarna som nämnts ovan.

Antalet gravfält och områden med sannolika gravar runt undersökningsområdet är i övrigt markant. Som sagts tidigare ligger förundersökningslokalen i ett böljande landskap med många höjdparter som under forntiden med all säkerhet har setts som goda begravningsplatser. Nordväst om skolan ligger det stora gravfältet Raä 71:1 som uppskattningsvis mäter 200x125 m. Inom gravfältet finns 80 gravar registrerade. Dessa utgörs av 16 rösen, 10 stensättningar, 27 runda stensättningar, 19 högar, 7 treuddar och 1 rest sten. Inga undersökningar har hittills skett inom gravområdet.

I samband med uppförandet av ett garage inom en fastighet strax norr om förundersökningsområdet påträffades år 2000 en flatmarksgrav (Raä 72:4). Graven bestod av en brandgrop, 0,4 m i diam, 0,15 m dj. Gropen var fylld av sot, kol och brända ben. Förutom de brända benen tillvaratogs fynd som t.ex. en fingerring av brons och en glaspärla. GlaspärLAN daterade graven till tiden efter 950-960 e Kr, dvs. vikingatid (Petersson 2001).

Inför den kommande exploateringen av området genomförde Kalmar läns museum en besiktning av platsen. Besiktningen påkallades av Länsstyrelsen pga. de registrerade fornlämningarna i området. I utkanten av området i väster påträffades en ansamling stenar som

Fig.3. Möjligt röse i utkanten av förundersökningsområdets nordvästra del. Foto: Ulrika Söderström, KLM.

Fig.4. Strax utanför förundersökningsområdets nordvästra och västra del fanns flera stensättningar som hade ett påtagligt fornt utseende. Foto: Ulrika Söderström, KLM.

möjligen kan utgöra ett röse (fig.3.). Denna var rundad i formen ca 3-5 m i diameter med stenar i storleken 0,4-0,5 m. Om det rör sig om ett röjningsröse eller ett röse av samma typ som de registrerade fornlämningarna var svårt att bedöma vid besiktningen. Inom området påträffades ett par områden med stensamlingar där även några stående stenar som avvek i form och karaktär från de övriga kunde iakttas (fig.4.). Dessa var påtagligt kantiga och liknande de stenar som ibland finns i gravkonstruktioner från bl. a. järnåldern (Söderström 2011).

Fig.5. I områdets sydvästra del fanns det sedan tidigare en anlagd cykelparkering. Foto: Ulrika Söderström, KLM.

Fig.6. Schaktöversikt för undersökningsområdet med de områden som inte var möjliga att undersöka markerade.

Genomförande

Exploateringsytan var knappt 1000 kvm stor med en central sammanhängande yta samt en mindre sträckning som gick längs med kanten på den befintliga väg som leder förbi skolområdet i NV-SO riktning. En större transformatorstation finns placerad i den östra delen av undersökningsområdet och i sydväst har man sedan tidigare anlagt en cykelparkering med tillhörande cykelställ i metall (fig.5.). Inom detta område drogs därför inga sökschakt (fig.6.). Längs med ledningssträckan som gick intill vägen hade byggarbetarna ställt upp en stor servicevagn och lagt upp bråte. På grund av detta samt att det kunde konstateras att den markerade sträckan gick knappt 0,5 m från befintlig asfalt drogs inte heller några schakt här.

Totalt drogs nio sökschakt jämnt fördelade över ytan. Dessa grävdes till ett djup om ca 0,3-0,5 m beroende på vilket djup undergrunden vidtog vid. Sammanlagt utgjorde den totala schaktlängden 84 löpmeter. I ett av schakten grävdes en ruta, 1x1 m. Inga indikationer kunde iakttas. Inga fynd tillvaratogs.

Samtliga schakt mättes in med GPS och dokumenterades genom beskrivningar och digitalfoto. Inga fynd tillvaratogs vid undersökningen.

Publika visningar

Eftersom förundersökningsplatsen ligger i direkt anslutning till Rocknebyskolans område föreslogs det tidigt att tid skulle avsättas inom

ramen för projektet för att genomföra ett antal guidningar för skolan. Kontakt togs med skolan som visade sig intresserad och under en eftermiddag fick utgrävningsplatsen besök av två skolklasser och en fritidsavdelning. Totalt omfattade visningarna ett sextiototal personer.

Då mycket litet av antikvariskt intresse framkommit vid undersökningen inför visningarna blev fokus för den pedagogiska insatsen istället hur en arkeolog jobbar och den närliggande fornlämningsmiljön. Varje dag tillbringas ett stort antal elever från skolan både lektionstid (framförallt idrott), raster och men även fritid inom det naturområde med tillhörande motions slinga inom vilket förundersökningsområdet ligger. Med det i åtanke berättade vi dels om järnåldern i området, de gravar som finns och som barnen med all sannolikhet passerar varje dag i skogen, samt om varför det är viktigt att vara försiktig kring de lämningar som finns. Barnen lyssnade med stor entusiasm och berättade själva mycket om fornlämningar som de själva kände till i området.

Både barn och vuxna uttryckte sin glädje över att de hade fått möjlighet att komma och vi ansåg själva att det hade varit ett mycket givande moment inom ramen för projektet.

Resultat

Sammanlagt drogs nio schakt inom den utstakade ytan. Två områden lämnades utan undersökning: östra hörnet pga. att den delen var bebyggd med en transformatorstation samt den centrala delen av den sydvästra delen av området pga. den cykelparkering som var anlagd där.

Som regel var schakten mellan 0,3 och 0,5 m djupa. Matjorden var mellan 0,2-0,3 m djup och därunder vidtog i samtliga fall en undergrund bestående av grusig morän, ibland med inblandning av större sten, knappt 0,1-0,2 m stora (fig.7). Endast i ett av schakten, nr 4, kunde ett avvikande lager noteras i den västra delen. Detta var mörkare, brunt till gråbrunt i färgen, och något kompaktare i karaktären (fig.8). För att bedöma lagrets karaktär grävdes en kvadratmetersruta för hand. Rutan grävdes ner till ca 0,15 men tämligen omgående stod det klart att lagret med all sannolikhet avsatts pga. den naturliga växtligheten på platsen.

Inga andra indikationer på lämningar av forntida karaktär kunde spåras i några av schakten. Samtliga schakt genomsöktes med metalldetektor men inga utslag kunde noteras. Fornlämningen kunde sålunda genom förundersökningen avgränsas till att i sin helhet vara belägen utanför den för arbetsföretaget utstakade ytan.

Fig.7. Schakt 5, morängrus med större sten. Foto: Ulrika Söderström, KLM.

Fig.8. Schakt 4, något mörkare lager i västra delen. Foto: Ulrika Söderström, KLM.

Tolkning och åtgärdsförslag

Kalmar läns museum förordar inga vidare arkeologiska undersökningar inom den här utstakade och planerade ytan. Dock poängteras att fornlämningens utbredning och status i det anslutande området närmast nordväst och väst-sydväst om den nu undersökta ytan inte är fastställd. I dessa delar iaktogs stensättningar och stenar av fornlämningsliknande karaktär

i samband med fältbesök före den nu utförda undersökningen.

Fornlämningsstatusen för detta område kvarstår alltså, och försiktighetsåtgärder bör därför iaktas vid användning av denna mark för transporter, upplag eller dylikt i samband med vidare exploateringen av den nu undersökta ytan.

Referenser

- Andersson, C., Blohmé, M. & Petersson, M. 2006. En gropperamisk boplats i norra Möre. Fornlämning 228, Dampehammar 1:1, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland. Arkeologisk förundersökning, 1988. Nationella rapportprojektet 2006. Kalmar läns museum.
- Papmehl-Dufay, L. 2008. Järnålderslämningar i Söregärde. Boplatslämningar från järnålder och fynd från historisk tid. Särskild arkeologisk undersökning, Söregärde 8:1, Ryssby socken, Småland
- Petersson, M. 2000. En järnåldersgrav i Rockneby; fornlämning 72, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland. Arkeologisk förundersökning 2000. Kalmar läns museum.
- Sarnäs, P. 2006. Söregärde: Söregärde 1:3, Ryssby socken, Kalmar kommun, Småland. Arkeologisk förundersökning och undersökning, 1993, boplatserna G och H. Boplats från yngre järnålder. Nationella rapportprojektet. Kalmar läns museum.
- Svensson, N-O. 2001. Strandlinjer och strandförskjutning i Möre. I: Möre – historien om ett småland. Red: Magnusson, G. Kalmar läns museum.
- Söderström, U. 2011. PM Platsbesök Rockneby skola, Dampehammar 1:63. 2011-11-21.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-7313-11

Kalmar läns museums dnr: 33-758-11

Projektnummer KLM: A2012005

Uppdragsgivare: Kalmar kommun, Hans-Göran Martinsson

Landskap: Småland

Kommun: Kalmar

Socken: Ryssby

Fastighet: Dampehammar 1:63

Fornlämningsnr: Raä 72-75

Ekonomisk karta: 4G9g SO

X koordinat: 6296276

Y koordinat: 582172

M ö h: 10

Fältarbetstid: 2-3 april 2012

Antal arbetsdagar: 2

Maskintid: 16 tim

Personal: Ulrika Söderström, Nicholas Nilsson

Foto, Du nr: Du 213

Fynd: Inga fynd tillvaratogs vid undersökningen

Analys: Inga analyser genomfördes vid undersökningen

Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Inmätning: RTK

Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH70.

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se